

UN PASSEIG PER LES RIBERES DEL TER

El riu Ter constitueix hàbitats naturals d'alt valor. Al mateix temps, conforma paisatges culturals i posseeix un gran atractiu social. Els hàbitats de ribera, especialment la seva vegetació, tenen una gran importància en la millora de la qualitat fisicoquímica i biològica de l'aigua, proporcionen refugi i recursos a una gran varietat d'espècies i són un element essencial en la conservació de la biodiversitat.

TONI DONADA

N. SELLARÉS - CERM

N. SELLARÉS - CERM

N. SELLARÉS - CERM

UN PASSEIG PER LES RIBERES DEL TER

Laia Jiménez i Marc Ordeix (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis i Museu Industrial del Ter)

La ruta que us proposem és un recorregut d'uns 7km, gran part a la vora del riu Ter al seu tram mitjà-alt. Permet contemplar una gran diversitat d'ambients fluvials, formacions geològiques, meandres, illes, braços i basses temporanis que el riu Ter va dibuixant a la plana de Vic. Al llarg d'aquest trajecte, hi ha diversos punts interessants d'observació de fauna de riu, sobretot d'ocells.

El punt de sortida d'aquesta ruta és a les Masies de Voltregà, concretament a la casa forta del Despujol.

1. Casa Forta del Despujol

La nostra ruta comença fent una primera parada a la casa del Despujol, actual Ajuntament de les Masies de Voltregà. Aquesta casa pairal data del s. XVII-XVIII i va ser concebuda com a habitatge residencial. Fins a l'adquisició per part dels senyors Costa i Segalés i la posterior cessió que aquests van fer a l'Ajuntament de les Masies de Voltregà, ha estat un mas que ha conservat el mateix llinatge d'ençà de 1180. L'edifici està catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional.

2. Meandre del Despujol

Recorrent l'est de la casa del Despujol, el meandre del Despujol és un espai fluvial on conviuen elements naturals (arbres de ribera, ocells aquàtics, peixos, etc.) amb l'activitat humana (conreus, canal industrial,

xarxa de camins i carreteres, etc.). Aquesta activitat, sobretot agrícola i silvícola, s'hi du a terme des d'antic; els terrenys propers al riu són molt fèrtils.

L'any 2009 s'hi van fer actuacions de rehabilitació ambiental: substitució d'espècies foranes d'arbres (acàcies i plàtans bàsicament) per autòctones (verns, saules, freixes, etc.), que es van mantenint a posteriori, i el disseny d'un itinerari a peu.

La rehabilitació del meandre del Despujol és una iniciativa de custòdia fluvial compartida entre l'Ajuntament de les Masies de Voltregà i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu Industrial del Ter en el marc del projecte Riberes del Ter (www.mitmanlleu.otg/riberesdelter).

3. Observatori d'ocells

A l'altre costat del riu, a Espadamala de Baix, hi ha una de les colònies d'ocells ardeids més importants de Catalunya. Els ocells ardeids tenen el bec llarg i en forma d'arpó, que els permet de capturar peixos, amfibis o petits mamífers; viuen en comunitat i nien en grup. Aquests ocells segurament s'han instal·lat aquí perquè hi ha tranquil·litat i arbres on poden fer els nius. La majoria apareixen al voltant del mes de març, crien i se'n van a finals de juliol; a principis d'estiu, quan neixen els polls, s'hi poden arribar a comptar gairebé un miler d'aquests ocells. La resta de l'any, però, segueix essent una atalaia

L. JIMENEZ - CERM

M. ORDEIX

M. ORDEIX - CERM

M. ORDEIX - CERM

1. Casa forta del Despujol, actual seu de l'Ajuntament de les Masies de Voltregà. 2. Plafó del meandre del Despujol. 3. Vista de l'observatori del Despujol des del qual es pot observar la colònia d'ardeids d'Espadamala de Baix. 4. Braç dret del riu Ter a l'illa de Gallifa. 5. Vista de la finca i l'illa de les Gambires des del recorregut. 6. Vista del mas Gallifa, sobre una terrassa fluvial. 7. La font del Peretó

magnífica per observar tota mena de fauna aquàtica, especialment bernats pescaires, corbs marins, ànecs collverds, gavians argentats, blauets, etc.

4. Illa del Sorral o de Gallifa

La lentitud amb què el riu Ter travessa la plana de Vic afavoreix la creació de meandres (revolts molt pronunciats del riu) i illes fluvials. Les illes de riu són espais molt valuosos, que proporcionen un refugi excel·lent per a molts animals.

En un entorn fluvial divers com aquest, s'hi concentra una gran varietat d'hàbitats naturals – prats inundables, aiguamolls, platges de sorra i còdols, etc.–. Això fa que hi puguin viure moltes espècies vegetals i animals –més que a qualsevol altre tram de riu osonenc–. Hi són presents diverses espècies d'amfibis i de ratapinyades, i la llúdriga, que es va recuperant lentament als nostres rius.

En aquest últim tram, el camí ressegueix el braç dret del riu Ter a l'illa del Sorral o de Gallifa. Aquesta illa ha estat ocupada durant molts anys per una explotació de pollancres, que es preveu acabar de restaurar a partir de 2011. Tot i això, a les vores de riu hi ha molts arbres de ribera autòctons, com són els verns, salzes o saules blancs, freixes de fulla gran, etc.

5. Illa de les Gambires

En aquest punt del recorregut hi ha una vista excel·lent de la finca i l'illa de les Gambires (riu amunt de la resclosa de Gallifa) i de l'extrem nord de l'illa del Sorral o de Gallifa (per sota de la resclosa). Des d'aquí també es poden observar força varietat d'ocells: ardeids com el berrat pescaire, el martinet de nit o el martinet blanc, sobretot durant

els mesos d'estiu, i la resta de l'any gavians, corbs marins, ànecs, polles d'aigua, cabussets, blauets, etc.

6. El paisatge fluvial del voltant del mas Gallifa

El paisatge canvia amb el temps a causa de factors ambientals com el clima, la geologia, la vegetació, la fauna, etc. i de l'activitat humana. El mas Gallifa està situat al damunt d'un petit turó, a l'esquerra del camí, sobre les restes d'una antiga terrassa fluvial. Aquestes terrasses es formen per l'amuntegament de materials (còdols, grava i sorra) que el riu ha anat arrossegant al llarg dels anys. L'activitat humana, mitjançant l'agricultura, l'explotació dels recursos, la construcció d'infraestructures, etc., ha provocat canvis importants en aquestes terrasses, sobretot en excavar-les per extreure'n àrids per a la construcció.

7. La font del Peretó

Per acabar, desviant-se una mica del camí, es pot fer una parada a la font del Peretó. Moltes fonts de la plana de Vic s'hi assemblen: l'aigua hi sorgeix quan topa amb una capa de roca impermeable, les margues grisblavoses, després de caure damunt dels camps i filtrar-se sota terra, discorrent entre els còdols, les graves i la sorra de les terrasses fluvials. Dissortadament, aquestes aigües subterrànies s'enduen gran quantitat de nitrats procedents de les fertilitzacions dels camps; això fa que aquesta aigua tingui una concentració de nitrats molt elevada i, per tant, no sigui apta per al consum humà. Això no obstant, a l'entorn de les fonts d'aigües calcàries, com aquesta, s'hi concentra una gran diversitat de flora: falgueres, molses, hepàtiques, algues, etc. No ens hauria de sorprendre, per això, que mossèn Cinto la visités assíduament. •